

La Veu de la Comarca

Setmanari Regionalista de Tortosa

ANY I.

PUGNA PRO PATRIA.

NUM. 39.

LA CATALUNYA QUE VOLEM. — Lliure, ni dominada, ni dominadora, i respectada de les regions germanes. — Estimada, per son valer al exterior i temuda per sa forsa. Acullit com a propi al foraster que a trevallar hi vinga. Y a manar i a cobrar, a fer lleys i a judicar, cada hu a casa seva, que prou hi té que fer pera enténdreshi. Els empleats de la terra i poch, actius i inteligents. — Ennoblida, altra vegada, en llibres de tot saber, ja que fou llengua de Sants i de Reys. — Las universitats i escolars tornadas a son esser: obradors d'avenços de la ciencia i planter de filosofis i juristas. A fora la ensopida rutina. — Inimament unida a la vella Catalunya, gloriosa en sa historia i tradicional, en sas lleys i costumes, una Catalunya nova, de vida expansiva i en constant progrés, seriament religiosa i ilustradament tolerant. — Repobladas las montanyas per grans boscos, trescant pels singles els corredors, enginys moderns, trayent del terrer y de las minas els fruits i minerals. Las aguas de sos rius sa tant de resclósas en resclósas movent enginys del treball. — Conservats com reliquias els monuments enruinats o antrichs i alsarné d'un art fill legitim del antich criat en els avenços actuals. Voltar las vellas poblacions historicas de populosas y amplias ciutats modernas. — Ports oberts als productes de tots llochs, assegurats ab tractes d'una nació seria, veure al potentat ab afany de ser estimat y útil a la Patria y al obrer intervindre en el govern donantli lo que cristiàment y per dret li pertoca. — Volém deixar a nostres fills aquesta Catalunya gran avuy, com ho fou pera son temps la de nostres passats. — Per obrenho tenim lo precís: Forsa, riquesa i inteligencia. Reprimim el vici del egoisme y exaltém la virtud que a cap ens manca? L'amor a la Patria. — LLUIS DOMENECH Y MUNTANER.

PREUS DE SUSCRIPCIO
 Tortosa al mes. 0'50
 Fora semestre. 3'00

DIRECCIÓ Y REDACCIÓ
 Carrer del Parque, N.º 8.
 Tortosa 4 Octubre de 1903.

La Redacció no fa seus los conceptes ni continguts dels articles firmats o copiats.

SANTORAL

Dijumenge, 4 XVIII. Nostra Sra. del Roser, S. Francesch d'Assis cf. y fdr. *Subileo del Sant Rosar.* Dilluns, 5 S. Fepilá b. y s. Plácit. mr. Dimars 6 S. Bruno fdr. y san Emilio mr. Dimecres, 7 San March p. y s. August. cf. Dijous 8 Stas Brigida vda. y Reparada vg. y mr. Divendres 9 S. Dionis b. mr. y sta. Eubila abadesa. Disapte, 10 San Francisco de Borja y S. Lluís Bertran, cf. — *Gala ab uniforme per compli anys de S. M. la Reyna Donya Isabel II.*

Els tres serveys militars

OBLIGATORI
 Que 's trist tot! Donas humils, y de la classe rica, ploran devant d'els quartels, al veure com fan l'allistament dels fills de sas entranyas, que el Govern els hi pren per disfrassarlos y ferlos servir de ninots de mollas.

Las pobres mares, els germans, els pares, els amichs, están tristos devant de aqueix espectacle y no sembla sino que 'n el mon ja no hi visquin.

Els joves que entran a ser soldats, apesarats, mansoys, ab las caras grogas, els ulls humitejats, no tenen cor per presenciar, semblans escenjas, en ells s'hi veuen barrejats joves treballadors, ab gauduls, bons ab dolents, decents ab trinxeraires y els que pensan restan muts de pena al contemplar l'empervertiment de que poden ser objecte els cervells pensadors y els cors honrats, ab el contacte ab la ignorancia y la pilleria.

Els tallers, están vuyts de gent del país, y per aixó, 's fa necessari que vinguin extrangers a ocupar el puesto d'els qu' están al servey a defensar la madre patria.

Els camps també están abandonats; els vells pagesos, troban massa pessat el treball y ploran de rabia y de indignació al veure que llur fills no poden ajudarlos, per culpa del Govern.

Las donzellas, no tenen alegría, per que la major part d'

EL DE REDENCIÓ

Ellas, tenen llurs promesas, i no las fan. Tot es tristesa, miseria y soltetat.

EL DE REDENCIÓ
 EN METALIGHI

Pares honrats que tenen llurs fills trevalladors, y son de clas se modesta, patejan de rabia el veure que no tenen tres cénts duros per llurar als joves de sa casa, del servey que el Govern ris imposa: tots ells s' veuen ab indignació, empro no hi poden res, puig, es la llei de la forsa brutá, la que legisla y entretant, els fills pobres han de dir el fusell y ana vestits de cromo per una temporada, al ensemps que haber de menjar el sucent ranxo.

Els senyors, els que tenen diners per redimirse de la quinta, las personas que tenen mil cinch céntas pessetas, las paggan, els hi han fet el rebut y quedan exclosas d'anar a partir, poden anar seguint menjant ab bona taula y dormir en llit tou.

La societat, en aixó no hi veu res de perdut, tot sembla está bé: s'olsament las llars d'e molts trevalladors, es troban a faltar l'anima que alegrava la casa.

EL VOLUNTARI

El jovent está allistat ab bona regla a diferents cossos militars per el dia que siga necessari defendrer el territori, en dias festius s'ensejan a exercis militars y a fer practicas de tir al ensemps que las demés maniobras.

Tots, per aixó, segueixen trevallant als respectius tallers y vivint a sas respectivas llars.

Tot es alegría y animació; en lloch 's veuen pares desolats que plorin la presa, que no existex ja, dels seus fills.

Las donzellas rihuen y enamoradas, galantejen ab el jovent. Per erreu se veu l'amor, fraternitat y es que l'aire de llibertat ho invadeix tot.

Tots els brassos están ocupats y els jornals son bons, puig el presupost de Guerra 's dedica a fomentar la instrucció y la industria.

Sols alguns bagarros, que no volen treballar se fan voluntaris per causevol cantitat y defensen ab las armas, lo que la Nació demani.

De regionalisme

Ab aquet breu escrit hi procurat fer l'apologia de las tres classes de serveys militars.

Aquí a Espanya, el primer, el defensen els republicans, el segón, el regim actual y el tercer, els catalanistas.

Jutji el poble qui son els avensats y qui els retrógades.

De Llevant.
 Joseph Batista.

De regionalisme

IV

Varem parlar en l'altre article de la influencia qu' en la cultura y ilustració del poble hi té que veure us del castellá en els periodichs y demés medis de publicació literaria popular. Avuy ne parlarém en sentit politic, per entrar de ple en l'objecte de la nostra tesis, ja qu' en el primer sentimés be s'escan en el pedagogic qu' en cap altre.

Son molts, com hem dit, en el transcurs d'aquets articles mal coordinats, que solen esser regionalistes més que primer y que a la practica, no en son gens o ben repoc. Pera provarho no cal pas mirar o estudiar si el programa del partit politic a que pertanyen aquets tals es més o menos autonomista, si demana pera Catalunya y les demés regions espanyoles el complet regoneixement de la llur personalitat, aixó es la oficialitat de la llur propia llengua, la potestat de fer las lleys sense la ingerencia de cap poder estrany, a elles, etc. etc., sino que n'hi há prou y massa en estudiar els seus actes de propaganda en la prensa, en els meetings y en tot lo demés que ve a constituir el fetz práticos de lo que predicar, per alló de que pels efectes se coneix la causa.

Qui es regionalista y per tant, estima la sua propia regio ab verdader amor y vol per aquesta la sua dignificació y grandesa en tots els ordres de la sua vida regional, no hi ha pas dubte que n' donará proves en tot lo que pugui, y n' donará precisamen en alló que més interes deu tenir porque es en lo que més se manifesta esser regionalista de veres, fill amantíssim de la regio que l'ha vist naixer y hi está encarnat ab la vida. Doncs,

Ellessim ideal

que 's estudiessin y després el visquessin a la practica comensant en l'us, dins les manifestacions de tot caràcter, de la nostra propia llengua y en l'enaltiment y esbandiment de la nostra historia. Si aixís ho fessin, la causa de la reivindicació regional d'Espanya, que tant desitjan comensaria a esser un fet a Catalunya, ja que la nostra llengua, tret a la presió oficial, ocuparia aviat el lloch que li pertoca. Del contrari, aquets regionalistes sui generis com podran cridar contra la imposició de la llengua castellana a les demés regions, si en lo que lliurement podria usar la propia, no la usan? En aquets cas, están aquets tals a la practica son enemics de Catalunya, trevallan, concient o inconcientment, pera matar el seu esperit, ja que voluntariament se desfán de la sua manifestació més expressiva que es la llengua.

Jordi Jordá.

Els propòsits del ministre d'Agricultura

Te rahó que 'l sobra el diari del senyor Gassé, quant ponderant els propòsits que diu que té en pró de l'Agricultura el seu amo y senyor, estampa lo que segueix:

Los tiempos son de ruda lucha por el bien posible, y se estimará más al que lo procure con acción inmediata, aunque sea modesta, que al que lo promete y anuncie desarrollando el brillante telón pintado por la fantasía escenográfica.

Per aquesta rahó els agricultors sel escoltan ab més indiferencia que no pas si sentis sin plonre, (sobré tot en aquets temps de sequedat) las promesas y els anuncis de grans reformas ab que cada dia s' exhibeix pels diaris el ministre d'Agricultura.

Perque, en materia de projectes, no s' queda pas curt el senyor Gassé. La política hidráulica, de la primera época del flamant ministre, ha asahonat el camp de l'agricultura ministerial de tal manera que s' hi ha operat una atapai-

tantas arrugosas de grand...

deus estimar y donar... mostra de totes les manifestacions de la vida nacional catalana, una de les quals, la més interessant y més del nostre assumpto en qüestió, es la de la llengua, el pensament y el verb d' un poble, la expressió més característica y acabada del esperit d'una rassa...

Donchs, aném al cas. Tots els que 's diuen regionalistes o al menos volen serne, donen proves d'aqueix amor sagrat a la llengua patria? Quants qu' aixís s' anomenan els veiem despressos d'aquest amor y fins consideran com cosa de poch eficacia pera el revifament del esperit regional y de les reivindicacions de la regio? Y la prova es que tot dientse regionalistes y volguentne esser més que nosaltres, els qui ho som a vegues, sens afegidures a cap partit politic, publican els seus periodics en castellá, estampan articles enaltin la patria grande y parlen de glories y gestes que no son de casa, sino del esperit romàntic y avasallador d'un poble qu' ha imposada la sua historia, s' entén oficialment, als demés del Estat, condemnats, a sufrir el jon de la sua eterna hegemonia. Ab aquesta tasca no s'en fá de regionalisme, se l mata, y se l mata per que precisament s' ataca la llengua y la historia del poble catalá, de dos elements gaire be únics que 'l pòden desvetllar y durlo p' d camí de la sua propia reivindicació...

Pel cas, es com si nosaltres, tradicionalistes catalans, volguessim prescindir de la tradició ab lo que arrancaríam la base del nostre ideal y de la nostra rahó de ser. Heusaquí, doncs, lad' aquets falsos regionalistes qu' estiman en res la reivindicació de la historia y de la llengua d' un poble, Com podrem crear, aixís, una generació catalana ab conciencia de si mateixa y modrida ab la substancia de son propi ser y ab la inteligencia sentida en el tradicional y escayent sentir del pensament nacional? Es imposible. Aquets falsos regionalistes, regionalistes de nom, no saben pas que s' hi pescan; y aixó, realment, es una llástima, Caldria ja que diuen qu' estant enamorats d' aquet be-

da naixença de variat esplet, ja sia en forma de projectes de camins vehinals y ferrocarrils econòmichs, o projectes de organisació de granjas agricolas, projectes de millorament del bestiar, projectes de pensions pera obrers que vagin a estudiar al extranger, etc.; de projectes no'n vulguin més.

Peró, com que, conforme va dir el senyor Gasset, dels propòsits no'n hem de fer res, ens hem d'atendre als fets. Y el propi diari que aixís parla, diu en el mateix número: "Zaragoza, ha sido la primera provincia que se ha acogido á los beneficios del nuevo plan de Obras públicas. Al arribar aquí, esclamem: ¡Gracias á Deus! els aragonesos tindran camins vehinals. La qüestió és comensar.

Y continuem llegint: "Una comisión de la Diputación provincial zaragozana, conferencia con el señor Gasset acerca del fomento de los caminos vecinales. Y el ministro y los diputados zaragozanos van quedando entusiasmados. Se identifica tanto el nuevo decreto del ministro con los estudios y proyectos que la Corporación provincial aragonesa venía haciendo, desde hace algún tiempo, que pudo la comisión entregar al señor Gasset los antecedentes de un plan de 1.600 kilómetros de caminos vecinales necesarios para establecer la comunicación y el tráfico en toda la provincia de Zaragoza. Facilitaron además los representantes aragoneses al ministro cuantos datos les pidió el señor Gasset, respecto del apoyo moral y material que podrán prestar los pueblos interesados en la realización del plan de caminos vecinales, y por último felicitaron al ministro por sus iniciativas, reconociendo la trascendencia de sus nuevos planes, justificada con el efecto que su reforma ha causado en el país entero."

Después de tan falagueras paraulas, sembla que podia donarse per comensat el trassat de 1.600 kilòmetres; però no és aixís, com anem a veure: "El señor Gasset, agradeciendo á la comisión aragonesa su apoyo y sus ofrecimientos para llevar á la práctica la realización de sus proyectos, prometió estudiar los de la Diputación zaragozana, ofreciendo á la vez que si los pueblos respondían con su concurso, él por su parte, amigo de toda solución práctica é inmediata, concedería á Zaragoza, por vía de ensayo, una red de 200 kilómetros de caminos vecinales, cuyas obras podrán comenzar, muy pronto.

Agotados casi todos los recursos del presupuesto actual, llegar hasta donde pueda — dijo el Sr. Gasset, — pero aquellas redes de caminos vecinales que pueda hacer ahora, hechas quedarán."

Com s'ha vist, el ministre ha promés estudiar els projectes de la Diputació oferint que si tots els pobles de la provincia li presentaven el seu concurs, concediria 200 kilòmetres per via d'ensay. La rebaixa és grossa, com se veu, y més si s'té en compte que

per endavant fa constar el ministre que "ls recursos dels propòsits están ja casi tots agotats. De manera que se'ns figura que tot lo que logrará la provincia de Saragosa, — la primera provincia que se ha acogido á los beneficios del nuevo plan de Obras públicas, — será veure per alguns días a uns quants funcionaris del Estat que aniran per aquell territori a fer quatre babarotas prenent midas y trassant ratlles imaginarias. ¡Y tan imaginarias! Els recursos de que disposa el ministre no donaran pera res més, y dels recursos dels vinents presupuestos, ja'n parlarém.

Anuncia també el ministre que vol fe pantanos. La mateixa provincia de Saragosa és també la primera en acogerse á los beneficios, etc. Végintho sinó: "El ministro de Agricultura dió otra noticia á los representantes aragoneses de grandísimo interés para la región que representan. Refiriéndose al pantano de la Peña (Huesca), dijo que tenía en estudio este importante proyecto y que esperaba conceder un crédito importante para comenzar las obras en plazo no lejano. ¿Ens vol creure, senyor Gasset? No estudi tant; créguins, no s'hi encaparrí, que'l país tampoch li agrairá. El país no está pera romansos.

Lo que farie jo

Si durant la meua vida ó d'ensá que tinch us de rahó, hagües dit alguna vegada que era carlí, hauria sigut pera servir desinteresadament de soldat á las filas de'n Carles, ó be pera conquerir de nou los furs robats en mal hora per aquell rey Ferráu y que sos successors s'hi fan sopas, que, segons entench, aquesta concessió completavé son programa y que mes tart, semblava com si s'penedís bel haber fet aytal promesa.

De tots modos jo me diria carlí y si hagües optat per lo últim, que ates, lo meu temperament seria lo mes cert, me diria avuy carlí furista y militarista. ¡Costal seu ab la confiança de que, si no'ls cedia de bon grat, sabriam imposarnós per la forsa. Al meu entendre la idea al home deu ser sagrada, ans de dirho deu pensarshi, una vegada pensat y dit no deu penedirsén may mes. Valdament tots ho sabessim fer igual. Al dirme carlí furista hauria sigut pera tornar en aquells tems que Catalunya ella sola s'governava y s'feyé las seva lleys, en sa llengua y no'n cap altre.

Com á carlí furista está clar que m' hauria enterat de tot quan pasava'l meu encontorn, diferent que m' ho hagnés dit perque en Carles ho es, com tan n' hi han; está clar que hauria sentit'l esclat de patria catalana y ben cert qu' hauria volgut sapiguer qui eran y l' que volian aquesos que s' diuen catalanistas, y quan hauria sapigut qu' eran honrats catalans, cansats de sofrir lo jou centralista, quan hauria sapigut qu, eran dignes fills de Catalunya, quan hagnés conegut son programa, que no es altre

que reevindicar la nostre personalitat y drets y ab mes estensio, volent pera Catalunya los furs com á carlí y la mes mascle autonomia com á república; quan los hauria vist escamparse com á feras famolencas d' un poble al altre, fins al mes petit llogaret predicant la bona llevor y quan haurie sentit que diuen que per assolirho cridavan á tots los catalans, sense abdicar de la idea, llavor á correuita hauria fet lo calcul següent: los catalanistas volen lo que vull jo, ¿es possible assolirho marxant units tots los catalans? Si, donchs me dic catalanista, y si com á catalanista puch arregarlos dema y com á carlí he d' esperar al dia següent, millor, haurem adelantat un dia sense que hagi deixat de dirme carlí un solt moment.

Aixó es lo que jo farie, ben al reyes d'altres que diuen per que los catalanistas no s' fan carlins? Y jo los hi contesto que alguns ja ho son, y com que pensaren com haurie pensat jo, es perque també s' diuen catalanistas.

Joseph Gallostrá.

Menos intransigencia y mes patriotisme

La gent que, especialment á Catalunya es preocupa de la marxa política d' Espanya y del Catalanisme, no volguent ferse cárrech de lo que aquet es y significa, ens presenta objeccions ó reparos á algunas de las Bases de Manresa, quinás tractarém de defensar.

Venen los qu' encare crehuen possible'l restabliment d' un rey absolut y diuen que'l catalanisme ja'ls hi agrada si no tingués com te elements avansats, no recordantse qu' aquests caban en lo nostre programa y dins la "Unió Catalanista", ni sense veure que'l veritable autonomiste, avuy dia, no pot lligar ni estar á mercer d' un rey absolut. Impossibile que'l catalanisme ni'ls vers patriotas catalans, ni que nostra estimada Catalunya hagin de valer y poder tan poch á devant d' un sol home, puig que'ls catalanistas volém que'l ideal y la patria ho s'gan tot y ho puguin tot y que'ls homes es concretin á treballar per assolir aquets fins.

Se'ns acostan els sol-disant radicals, especialment los republicans federals y'ns diuen que'l nostre moviment y treballs autonomistas ja'ls hi simpatisan, pro que trovan retrógradas algunas de las Bases de Manresa, com per exemple las que tractan de la cuestión religiosa, de la elecció per gremis ó classes y de l' indiferencia de la forma de govern.

Ab la religiosa, actualment estém com diuen las Bases y, com qu' aquestas no són pas eternas, quand los catalans que vulgan reformarlas en sentit radical, sigan majoria, la reforma vindrá y s' imposará sense trastorns. Per aixó, cal molta tolerancia per part de tot y es menester que'ls republicans federals; sobre tot los catalans, es recordin que'ls ciutadans suïssos y nord americans que professan lo protens-

tantisme y'l catolicisme, etc., també son tant republicans com los lliure pensadors y federals de Catalunya.

Alegan també'ls radicals ab lo de las eleccions per gremis y classes, que'ls es preferible'l sistema d' ara, puig qu' ab aquet, los obrers hi poden tenir mes representants, lo que podém negar en absolut, ó si no que'ns diguin los diputats obrers y menestrals que hi ha en lo parlament espanyol, en lo francés, italiá y altres, tot y lo sufragi universal, y'ls que hi hauria ab lo nostre sistema. No n' hi ha poca de diferencia d' estar ben representats los ciutadans ab lo nostre plan, ab lo que se segueix avuy dia. No cal tampoch perdre de vista que, ab lo nostre método tots los ciutadans d' un estament tenen vot á elegir llur representant. Donchs també es lo sufragi universal, pro exercit ab mes precisió y justesa.

Tenim ara lo de la forma de govern y'ns diuen, que si realment volém la autonomia de Catalunya hem d'esser republicans, que hem d'anar contra la monarquia puig que aquesta no'ns donará may l'autonomia. Ni dihem nosaltres que podém ésser republicans y catalanistas y com á tals treballar en tots terrenos pera l'autonomia de nostra patria Catalunya, que la monarquia pot transigir y concedir l'autonomia, pro que no donará muy la rapública, puig que aquesta solució es de mort pels monarcas y cap d' aquets, ni llurs partidaris, ni tants y tants interesos que han creat s' han de resignar á desapareixer pera donar gust á ne'ls republicans a ou trance. Igualment, cal fer constar, que, de part de molta gent catalanista, ja es molt que per endavant, admitti la república si las Corts Catalanas l' establian.

Qeixémse donchs de prejudicis, trevall cada hu per assolir llurs preferencias, procurém ser sempre bons catalans anteposant á n' aquellas la autonomia administrativa y si s' pot la política de Catalunya, y millor encara la de totas las regions d' Espanya, y sobre tot siguem transigents y més patriotas. Aquet es lo camí envers la Catalunya gran, armónica y lliure que dehuen desitjar tots los bons patriotas catalans.

(De La Veu de L' Ampurdá).

Retalls

¡OH, ELS TOROS!

He llegit aquests dies la premsa d' esta ciutat la qual deya que á Roquetes els toros s' han despatxat á son gust, ¡vaturalisto! Em vaig quedar tot parat al llegir que aquells vehins varen disfrutar la mar veyent com á n' els toreros (millor dit, aficionats) els toros els empatyaban y els tiraban á rodar. Carat que bonicas son las corridas de vehinat! Creume que varem chald!

m deya'l Pep de cul Rata. Ja ho crech que la divertiran veyent un hom rodolar. Igualet qu' una plloa ab el nás rajant en sanch, ó bé ab las calzas estripadas, ó ab el cap mitj badocat. Y el públich qu' allá s' estava ¡aplaudia!... entusiasmat. A la primera corrida que va fer aquell vehinat, hi vi haver molts trompadas y ferits de gravetat. Y á tot aixó, sens ofendrer y dibent la veritat, l' Ajuntament de Roquetes devia estar tot busat al veure qu' aquells toreros van agradar tant y tant, quan al endemá vá dirse pot la lidia continuar ei muerto vaya por muerto y els ferits, s' apanyaran.

Paco Vosch.

Ha comensat la desbandada. En Maura, espera la ocasió oportuna pera seguir a n' en Silvela; en Moret, ha deixat entendre que, segons qui sia nomenat qüefe del partit liberal, se n' anirá á casa; altres politichs se decideixen á retirarse.

Ara ja han fet el mal. El remey, que'l busqui y l' apliqui qui vulga. Tot aixó fa olor de sabre: no sé per que, però m' sembla que darrera d' aquestas retiradas hi veig un home ab uniforme. Déu vulgui que m' enganyi: primer que un sabre, tot.

El Govern vá per mal camí: la propaganda republicana no s' atura empresonant á oradors, sinó feut bona la monarquia.

Fa riure que ara portin a la presó als culpables d' atachs á la monarquia, quan fins ara s' ha deixat predicar, en tots els meetings anarquistas y libertaris, contra la familia, la societat y la patria; quan s' ha deixat impune la excitació al robo y al assassinat, y no s' ha procurat apagar la onada d' odís que arreu s' ha alsat ab predicas y diaris.

Si en García Alix creu que la monarquia está per sobre de totas las altres cosas, s' equivocca. És una cosa tranzitoria, sense més importancia que la dels acetes a que dona lloch.

La predicació de las ideas no deu castigarse may, mentres no atentin al fonaments de la Societat y a l' ordre moral. Cohibir, és propagar.

Y lo estrany d' aquesta conducta del Govern, de la que n' es solidari tot el Ministeri, segon en García Alix, es que el Imparcial den Gasset, hi está en contra.

Com s' explica que'l senyor Canalitos pensi una cosa al Ministeri y una altra a la redacció?

El Govern va malament. Debilitante per un cantó ab desercions y per l' altre ab vanitats; acabarà malament. Y aviat.

Preparem lo paraigues, que segons tots los zeinyals s' ens á costa una pedregada: Los politichs de primera fila abandonen la menjadora, y semblant ressolució, deu obeir á poderosos motius de delicadesa, se-

gona ella; pero segons nosaltres, acostumats a veure en tot temps les noies, mires patriòtiques y desinteressades, nospitem un/ mes alt en la seva conducta. Quin fi es aquest? segurament no serà per temo de rebre la paga de tot lo mal que han fet, si be que com han sembrat mals vents y males, llevora ha de veni la tempestat y la cullita y ellis per lo que pugui ser se posan a suplar.

NOTICIES

Han visitat nostra redacció los periodics catalans «La Patria de Tarragona», «La Patria Nova de Barcelona» y la «Veu de la Montanya» de Tremp ab los que queda establert el cambi.

En lo certamen Literari ultimament celebrat a Olot lo Jurat no ha considerat mereixedoras de eser premiadas cap de las composicions presentadas. Aqueixa determinació que a alguns no les será grat en cambi resultarà en be de las letras catalanas.

La Revista del Devoto del Beato Oriol que s publica a Barcelona fa grans elogis del Beneficiat de nostra Catedral el doctor D. Rafel Algueró pels sermons qu ha fet en la Iglesia del Pi de dita capital durant la novena dedicada a N. S. dels Desemparrats que per tres vegadas li han sigut encarregats pel mateix motiu. Lo que prova que sas condicions oratorias li son reconegudas en la ciutat condal.

En la Iglesia del Roser tindrà

loch abuy primer diumenje d'Octubre l'acostumada festa dedicada a la Verge del Rosari en la que a mes dels oficis divins, per la tarde hi afurá durant la novena, sermó que dirá lo renombrat predicador reverent doctor D. Rafel Algueró Beneficiat de la Seu, predicant en Tortosá. Tots los dias duran la funció se reparteixen goigs de la Verge del Roser ab una explicació de las gracias é indulgencias que poden guanyar los devots, y una breu resenya historica de la Iglesia y Exconvent desde sa fundació fins abuy.

El Club Espanyol de Buenos Aires ha absegurat ab una gran festa a la comisió comercial procedent d' Espanya. Han concorregut al acte los presidents de totes las societats espanyoles. Los senyors Rahola y Zulueta han pronunciat discursos qu han sigut molt aplaudits. Tota la premsa felicita a dita representació espanyola.

Diu La Veu de Catalunya: Anif se va dir ab insistencia que en Ramon de Siscar, conde de Castella, estava gravissima la seva mare, donya Dolors de Castellarnau, estava gravissima consecuencia de una malaltia barrejada ab alucinacions espanyolas. Sembla que tot sovint se que xava de que sentia fetor de cavres.

Constitució d' un Banc S' ha firmat l' escriptura de constitució de un Banc d' esportació, que s dedicará a donar impuls als negocis comercials ab América.

Segons se diu, té com a base

una important casa de Barcelona y que el capital escripturat es cuantios.

Coplem.

Dico La Provincia de Castellón. Lo ocurrido en Vinaroz a la llegada del virtuoso Prelado de esta diócesis no tiene nombre. Eso no es hacer politica, lo que allí han hecho los librepecsadores ó lo que sean, es patente muestra de ser unos mal criados.

Ha sortit a Tremp lo primer número del setmanari catalanista La Veu de la Montanya.

En un dels seus articles diu: Que visqui Catalunya: es a dir, que s vigorisi, que s engrandeixi que se salvi.

Que visqui si tan gran, tan rica y tan plena, com en els nostres somnis patriòtics: ens la havem forjada mil voltas. Respectada de propis y extranyos, que ls seus fills li estimin y venerin.

Benvingut sia y molts anys de vida a l' desista LA VEU DE LA COMARCA.

Un periodich asegura que ayat arribará a Barcelona una comisió francesa, acompañada d' un arquitecte parisench, ab l' objecte d' ultimar las bases para la constitució d' una empresa que s proposa transformar la montanya del Tibidabo y Barcelona en estació climatológica y punt d' atracció com a Niza Monte-Carlo, Spa y otras poblacions.

En un terreno proximo a Caldas de Malavella conegut per

«Pati del Hospital» adquirit per don Pau Estapé han sigut descoberts los restos de unas termas en notable estat de conservació. S' han practicat ab tot cuydado las excavacions, trobantse molts trossos de cerámica y monedas romanas, y també restos de animals. Lo Rnt. don Norbert Font y Sagué s' ha encarregat de fer son estudi.

Tornada del senyor Prat de la Riba.—En l' exprés de Fransa va arribar dijous de la setmana passada al vespre a Barcelona el senyor Prat de la Riba.

Tenim viva satisfacció en manifestar a nostres lectors y als qui s' interessan per la salut de nostre estimat amich y company, que son tots els bons catalans, que s troba casi restablert de la malaltia que li va obligar a anar al Sanatori de Dúrtol.

En la casa de Vallvidrera, en que acostuma cada any estuejar, passará el senyor Prat una temporada per acabarse d' enfortir, tot esperant el dia en que podrá rependre els seus treballs habituales.

Benvingut sia altre cop entre nosaltres, el que tots considerem ab orgull com un bon patrió y l' estimem com verdader amich.

Lo ministre de negocis Extranjeros, de Fransa, ha visitat Puigcerdá y altres poblacions properas para ferse carrech del camí que ha de seguir lo ferrocarril transpirenench que ha d' unir Aix les Thermes y Ripoll passant per Bour Madame. Aquel ferro carril será de via ampla y mogut per forza eléctrica, aplasant la estació internacional a Lotour de Carol.

Per los dias ens havem enterat de fets o correguts aqueixos ultims dies en nostra Comarca que desdibuen de la cultura d' un poble per que tots los homes que viuen en societat han de saber que aqueixa porta en si drets y obligacions de respecte y consideració mutuas y aqueix respecte es en lo que está basada la verdadera llibertad, donc la que no naix de eix respecte está basada en la lleyde mes fort.

No coneixem al detall los fets de Vinaroz ni de Tortosa pero en conjunt creyem que deuen ser reprobats per tota persona culta.

Els resultats obtinguts ab los abonos quimichs y primeras materias que s veuen en lo magatsem del carre de S. Roc son superiors a los que podian esperarse donc, se han cullit esbarjinas moradas de mes de un kilo, tomaquets de mes de mitj y panollas de panis ó blat de moro monstruas. Tan bons resultats han fet que l' Ingenier quimich de la Casa D. Donato Dogabur hagi fet un viatge exprofes afi de poder atendre la molta demanda de sos productos y dotarlos de las sustancias mes apropiadas al nostre terren.

Se ha publicat lo Catecisme breu de la Doctrina Cristiana compost per lo P. F. R. Pere Vives traduit en l' any 1857 de la lengua castellana a la catalana para major profit de les animes del Bisbat de Tortosa y novament editat en la impremta de Joseph Foguet.—Tortosa. Consta de 64 pagines ab las oracions y explicació dels principals articles de la Fe manaments de la lley de Deu y de la Iglesia manera de ajudar be la misa y reglas de bonviurer. La claretat de la exposició de la doctrina la fan altamen recomenable.—Se ven a 5 pesetes lo cent.

Tortosa, Imp. Foguet P. Hospital

CAPITULO VEYNTE Y CINCO

De como fué repartida la Ciudad en tres partes

ANTES que digamos como se repartió la Ciudad de Tortosa, se ha de advertir que el Conde prometió a los Genoveses, si se tomaba la Ciudad, darles la tercera parte, y assi luego en ganandola cumplió su palabra, y les dió la parte que les tocaba: mas al cabo de dos años vendieron lo que les tocaba al Conde. Al Senescal don Guillém Ramon da Moncada (dize Zurita que gratificó el Conde) con la otra tercera parte, y con su Zuda, dándosela en feudo de honor: pero yo digo que no fué gratificación, sino justicia, como la de los Genoveses, y es la razon, porque ya en el año 1147. el Conde se la abia prometido, si le ayudaba en la conquista. A los Templarios entregó tambien su parte, que fué la quinta de la misma Ciudad, aconsejandolo assi al Conde los de su Corte, y entre ellos el Senescal, que señaladamente firmó de su mano esta donación de la quinta parte, de la cual se valió el Conde adelante en el pleyto que el Senescal le movió, sobre de qué manera se abia de entender la tercera parte que le abia prometido a

tanto efecto el combate, que con las máquinas, y trabucos rompieron un lienço del muro, y mataron a muchos que del combatian. Llegaron poco a poco a tal punto los miserables Infieles, que viendo yba de cada dia disminuyendo: se su gente, pidieron al Conde cuarenta dias de tregua, con condiccion, que si dentro dellos no llegasse el socorro que esperaban del Rey de Valencia, le rindrían la Zuda, y las otras fuerzas de la Ciudad. Y gustando el Conde de concedelles esta tregua, le dieron ellos en rehenes cien Moros de los mas principales. El dia desta tregua hubo de ser, sin dificultad alguna, el 21. del mes de Noviembre; desde el qual hasta el postrero de Diciembre (en que como luego se verá se dió la Ciudad al Conde) van los dichos cuarenta dias: y adviertolo, para que se entienda, que la tregua no pudo hacerse en 25. de Octubre, por más que assi parece significarlo en alguna manera Geronimo Zurita, diciendo: Que quando en la Historia antigua de los Condes de Barcelona se afirma, que la Ciudad de Tortosa se ganó en 25. de Octubre. Creo que se confunde el tiempo en que fué aplazada, con el dia en que fué rendida. Que para poderse creer ello, abia de aver sido aplazada en 25. de Octubre. Harto mejor hubieran sido dezir, que aquella Historia antigua se engañó en esto. Yo assi digo, y tengo bastante fundamento: porque es certissimo, que en tres de Diciembre aun duraba la guerra de Tortosa, y estaba en pié su sitio y cerco: que en el Archivo del Cabildo de la Catedral de Barcelona he visto el propio instrumento publico original, que en esse dia del año dozeno del Reyno de Ludovico el menor, que fué el 1148. se hizo de un empréstito de moneda, que los Burgueses de Barcelona hizieron al Conde, hallándose presentes Guillém Ramon de Pifer, Pedro Bertrán, Arnaldo de Lerroz, Bernardo de Belloch, Ramon Arnaldo de vila de Mule, Geraldo de Ruplan, Guillém de Moncada, Arberto de Castell Bell, todos Caballeros principales, y el Obispo de Barcelona don Guillém de Tarroja, y el propio Conde: entregandoles a los dichos Burgueses todos sus molinos, nuyos y viejos (exceptos los del Clot de la mel) y todos sus usatjes, y lendas de mar y tierra, assi de Moros y Indios, como de

BASES DE MANRESA

Bases para la Constitucion Regional Catalana acordadas per la Asamblea de Delegats celebrada a Manresa durant los dias 25, 26 y 27 de Mars de 1892.

PODER CENTRAL

BASE 1.ª.—Sas atribuciones. Vindran a càrrech del Poder central:

- a) Las relaciones internacionales
b) El exercit de mar y terra, las obras de defensa y la ensenyansa militar.
c) Las relaciones economicas d' Espanya ab los demes paisos, y en consecuencia, la fijaci6n dels aranzels y el ram d' Aduanas.
d) La construcci6n y conservaci6n de carreteras, ferro-carrils, canales y ports que sian d' interes general.
e) La resoluci6n de todas las cuestiones y conflictos inter-regionals.
f) La formaci6n del presupuesto anual de gastos que, en lo que no arribin las rentas d' Aduanas, deura distribuirse entre las regions a proporci6n de sa riqueza.

Sa organizaci6n.—Lo poder central s' organitzarà baix lo concepte de la separaci6n de las funciones legislativa, ejecutiva y judicial.

Lo poder legislativo central radicará en lo Rey ó Cap d' Estat y en una Assamblea composta de representants de las regions, elegits en la forma que cada una estimi conveniente; lo numero de representants será proporcional al d' habitantes y a la tributaci6n, tenintne tres la regi6n a la que n' hi corresponguin menos.

Lo poder ejecutivo central s' organitzarà per medi de Secretarías ó Ministeris que podrán ser: de Relaciones exteriores, de Guerra, de Marina, d' Hacienda y del Interior.

Constituirá el poder supremo judicial un Alt Tribunal formar per magistrats de las regions, un per cada una d' ellas, elegits per las mateixas; cuydará de resolver los conflictos inter-regionals y de las regions ab lo poder central y de exigir la responsabilidad als funcionarios del poder ejecutivo. Aquest tribunal no s' considerará superior; gerará quich dels tribunals regionals, que funcionarán ab entera independencia.

Disposiciones transitorias.—Atenent que las relaciones que, segons los preceptos constitucionals vigents, unixen l' Estat ab la Iglesia han sigut sancionadas per la Potestat d' aquesta, se mantindrán aquellas, mientras abduas potestats de comú acord no las modifiquin.

Lo Poder central procurará concordar ab lo Sant Pare la manera de subvenir la dotaci6n de Cult y Clero y de provehir las dignitats y prebendas eclesiasticas en armonia ab la organizaci6n regional; y tant si s' sosté el Real Patronat, com si s' restableix la disciplina general de la Iglesia,

deura procurarse que, respecte de Catalunya, s' previngui en lo Concordat que hagin de ser catalans los que exerceixin jurisdicci6n eclesiastica propia ó delegada, com també los obtentors de dignitats y prebendas.

Lo Deute públich avuy existent vindrá a càrrech del Poder central; mes aquest no podrá crearse de nou, quedant de compte de las diversas regions lo que en lo esdevenidor contreguin per son sostenimiento y el de las cargas del Poder central.

PODER REGIONAL

BASE 2.ª.—En la part dogmática de la constituci6n regional catalana s' mantindrà el temperamento expansiu de nostra legislaci6n antiga, reformant, para posarlas d' acord ab las novas necessitats, las sabias disposiciones que conté respecte dels drets y libertats dels catalans.

BASE 3.ª.—La lengua catalana será la única que ab carácter oficial podrá usarse a Catalunya y en las relaciones d' aquesta regi6n ab lo Poder central.

BASE 4.ª.—Sols los catalans, ja ho sian de naxensa ja per virtud de naturalisaci6n, podrán desempeñar a Catalunya càrrechs públicos, fins tractantse dels gubernatius y administratius que depenguin del Poder central. También deuran esser desempeñats per catalans los càrrechs militares que importin jurisdicci6n.

BASE 5.ª.—La divisi6n territorial sobre la que s' desenrolla la gradaci6n gerárquica dels poders gubernatius, admistratiu y judicial, tindrà per fonament la comarca natural y el municipi.

BASE 6.ª.—Catalunya será la única soberana de son gobierno interior per lo tant, dictará lliurement sas lleys orgánicas; cuydará de sa legislaci6n civil penal, mercantil, administrativa y processal; del establecimiento y percepci6n d' impuestos; de la encunaci6n de la moneda, y tindrà todas las demás atribuciones inherents a la soberanía que no corresponguin al Poder central segons la Base 1.ª.

BASE 7.ª.—Lo poder legislativo regional radicará en las Corts catalanas, que deuran reunirse tots los anys en época determinada y en loch diferent.

Las Corts se formarán per sufragi de tots los caps de casa, agrupats en classes fundadas en lo treball manual, en la capacitat ó en las carreras profesionales y en la propiedad, industria y comers, mitjansant la correspondent organizaci6n gremial en lo que posible sia.

BASE 8.ª.—Lo poder judicial s' organitzarà restablant la antigua Audiencia de Catalunya; son presidente y vice-presidentes, nombrats per las Corts, constituirán la suprema autoridad judicial de la Regi6n, y s' establecerán los tribunals inferiores que sian necesarios, devent ser fallats en un periodo de temps determinat y en última instancia dintre de Catalunya tots los plets y causas.

S' organizarán jurisdicciones especiales com la industrial y la de comers.

Los funcionarios del orden judicial serán responsables.

BASE 9.ª.—Exercirán lo poder ejecutivo cinch ó set als funcionarios nombrats per las Corts, los qui estarán al devant dels diversos rams de la administraci6n regional.

BASE 10.ª.—Se regoneixerá a la comarca na-

tural la major latitud possible d' atribuciones administrativas para el gobierno de sos intereses y satisfacci6n de sas necessitats. En cada comarca s' organitzarà un Consell, nombrat per los municipis de la mateixa, qu' exercirá las citadas atribuciones.

BASE 11.ª.—Se concedirán al municipi todas las atribuciones que necessita para el cuydado de sos intereses propios y exclusivos.

Para la elecci6n dels càrrechs municipals se seguirá el mateix sistema de representaci6n per classes adoptat para la formaci6n de Corts.

BASE 12.ª.—Catalunya contribuirá a la formaci6n del exercit permanente de mar y terra, per medi de voluntaris ó de d' una compensaci6n en diners previamente convinguda com avans de 1845. Lo cos d' exercit que a Catalunya corresponga será fijo y a ell deuran pertanyer los voluntaris ab que hi contribuixen.

S' establecerá ab organizaci6n regional la reserva, a la que quedarán sujetos tots los minyons d' una edad determinada.

BASE 13.ª.—La conservaci6n del orden público y seguretat interiors de Catalunya, estarán confiadas al sometent, y para el servey actiu permanent se creará un cos semblant al de Mossos de la Escuadra ó de la Guardia civil. Dependrán en absoluto todas aquestas forzas del Poder regional.

BASE 14.ª.—En la encunaci6n de la moneda, Catalunya deura subjectarse als tipos unitarios en que convingan las regions y los tractes internacionales d' Uni6n monetaria, essent lo curs de la moneda catalana, com la de las demás regionals, obligatori en toda Espanya.

BASE 15.ª.—La ensenyansa pública, en sos diferentes rams y graus, deura organizarse d' una manera adecuada a las necessitats y carácter de la civilisaci6n de Catalunya.

La ensenyansa primaria la sostindrà el municipi y en son defecte la comarca; en cada comarca, segons sia son carácter agrícola, industrial, comercial, etc. s' establecerán escuelas prácticas d' agricultura, d' arts y oficios, de comers, etc. Deura formar los plans d' ensenyansa, el principi de dividir y especialisar las carreras, evitant las ensenyansas enciclopédicas.

BASE 16.ª.—La Constituci6n catalana y los drets dels catalans estarán baix la salvaguardia del poder ejecutivo catalán, y qualsevol ciudadá podrá deuhir demanda devant dels tribunals contra los funcionarios que la infringeixin.

BASE 17.ª.—Disposiciones transitorias.—Continuarán aplicantse el Códich penal y el Códich de comers, pero en lo esdevenidor será de competencia exclusiva de Catalunya el reformarlos.

Se reformará la legislaci6n civil de Catalunya prenent per base son estat anterior al Decret de Nova Planta y las novas necessitats de la civilisaci6n catalana.

Se procurará inmediatamente acomodar las lleys processals a la nova organizaci6n judicial estableta, y mentrestant s' aplicarán las lleys d' Enjuiciamiento civil y criminal.

Manresa 27 de Mars de 1892.

Christianos, y las entradas, y salidas de Barcelona, para que gozassen de todo ello, hasta tanto que se pagassen de lo que prestaban, y dicen que le hazian este empréstito en el Ejército, y cerco de Tortosa. Quod mihi (les dize) acomodada in exercitu, et obsidione Tortosæ: Que cosa pues más clara para probar, que en tres de Diciembre del año 1148. ann duraba la guerra en Tortosa, y estaba en pie su sitio y cerco. En este tiempo ya estaba hecha la tregua de los cuarenta dias, desde 21 de Noviembre: pero sin embargo della. Temiendo el Conde no llegasse en favor de la Ciudad el socorro del Rey Moro de Valencia dentro de los dichos cuarenta dias, no dejaba de estar con recelo, y de proveerse de lo necesario, para siempre que el socorro viesse; y en razón desso buscaba moneda entre unos, y otros para este efecto. La que sacó de los dichos Burgueses, montó siete mil y setecientos sueldos, y estos los sacó de diez ó doze Burgeses; y para seguridad desta moneda con que servian al Conde, se obligó, y juró don Guillem de Moncada, que el Conde guardaría en todo, y por todo el concierto del empeño, de las sobredichas rentas: y que en caso, que en algo lo quebrantase, el se obligaba ir a Barcelona dentro de diez dias despues de ser avisado y requerido por ellos, y a estar en ella, no passando del collado de los aborcados, ni del collado de la celada mientras no se les hiziesse cumplida, y entera satisfacci6n; y lo propio juraron los demas Caballeros, que arriba se refirieron, y el Obispo de Barcelona don Guillem de Torroja, que se hallaron en el concierto. Desta suerte fué el Conde buscando dinero, y haciendo otras prevenciones para en caso que dentro de los cuarenta dias de la tregua viesse socorro de Valencia a los Moros: pero no viniendo dentro dellos, se le entregó, y dió la Zuda, con las otras fuerças en el cuarenta y uno, que fué el 30. de Diciembre, en que desde Navidad corria ya el año de 1149. Entro el Conde en ella con grande gloria y triunfo de aber conquistado uno de los mejores, y mas fuertes lugares que en Espanya eran poseydos de Infieles, abiendo señoreado 434. años, conforme se vee por la cuenta desta Historia, y dijimos arriba. Gracias a nuestro Señor, y a su Madre San-

tissima Patrona nuestra, que nos ha dejado salir del poder de tan crueles enemigos, y bolver nuestra Ciudad a su antigua Christiandad. Y cierto me admiro, que en esta Ciudad no se haga mención deste tan señalado dia ultimo del año, en hazimiento de gracias, por la merced que en aquel dia recibimos de la mano de Dios, como se haze en Valencia, y en otras muchas partes a donde se hazen fiestas grandes en señal, y memoria que aquel dia fueron libres del poder de los Moros.

CAPITULO VEINTE Y CINCO

Como las república la Ciudad en tres partes... A...